

УДК 351.82.332.12

*Я. Ф. Жовнірчик,**д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, Національний університет біоресурсів і природокористування України**В. О. Пабат,**д. с-г. н., професор, заступник директора навчально-наукового інституту післядипломної освіти, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ЕКОНОМІЧНІ ЦІЛІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Ya. Hovnirchuk,

Doctor of Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Public Management and Administration, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

V. Pabat,

Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Deputy Director of the Research Institute of Postgraduate Education, Professor of the Department of Public Management and Administration, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ECONOMIC OBJECTIVES AND FEATURES OF PUBLIC ADMINISTRATION LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN MODERN UKRAINE

У статті визначено напрями державного управління місцевим економічним розвитком при здійсненні державної регіональної політики. Обґрунтовано сучасні підходи до модернізації державної влади в умовах глобалізації суспільних відносин. Оцінено результативність діяльності органів влади та управління.

In article the directions of public administration by local economic development in case of implementation of the state regional policy are determined. Reasonably modern approaches to upgrade of the government in the conditions of globalization of the public relations. Are estimated effectiveness of activities of bodies of authority and management.

Ключові слова: результативність, державне управління, економічний розвиток, державна влада, глобалізація, державна політика, місцеві органи влади, модернізація.

Key words: performance, state management, economic development, government, globalization, public policy, local government, modernization.

ВСТУП

Розвинуті країни світу мають довгу історію управління місцевим економічним розвитком, а система та практика правління розвитком територій протягом останніх кількох десятиліть пройшла суттєву трансформацію. Зміни сталися у двох напрямках: змінилися рівні відповідальності влади за здійснення місцевого економічного розвитку та змінилась сама методологія практики його упровадження. Територіальні громади самостійно вирішують питання місцевого розвитку на підставі децентралізації влади та великого спектру власних повноважень, шляхом стратегічного партнерства у громаді та стратегій розвитку [2, с. 230].

У сучасних умовах функціонування економіки вимагає узгоджених дій державних структур та громадських організацій, більш активному залученні ма-

лих і середніх підприємств у виробничу кооперацію з великими корпоративними структурами. Міжрегіональні асоціації економічної взаємодії, союзи підприємств здатні чинити серйозний вплив на посилення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сприяючи тим самим прискоренню суспільного розвитку.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ефективність державного управління виражається через досягнуті показники соціально-економічного розвитку, у яких знаходять висвітлення наслідки, що викликані регулюючим впливом. Це насамперед ступінь реалізації поставлених завдань, досягнення соціально-економічних стандартів, усе те, що можна визначити як функціональну ефективність.

Досвід багатьох країн, які успішно здолали свою авторитарну і навіть тоталітарну спадщину і зуміли побудувати демократичну державу, свідчить про те, що Україна цілком здатна повторити їх шлях. Проте вироблення уявлень про перспективи сучасної України має сенс тільки з урахуванням усвідомлення світового контексту, частиною якого вона є.

Маючи унікальність історичних особливостей, займаючи своє, тільки їй властиве місце у структурі та динаміці глобальної спільності, Україна має ті ж вектори трансформації, що і вселюдство: інформатизація, ускладнення і глобалізація соціального простору, раціоналізація, зростання цінності свободи і незалежності, письменності населення, зміна модального типу сім'ї, накопичення і підвищення ролі знання, прагнення до технічного прогресу [4]. Тому Україна, як і інші держави, перебуває під впливом процесів глобалізації, що відбуваються.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням державного управління місцевим економічним розвитком, що пов'язані з модернізацією державної влади в умовах глобалізації, природою влади та державною владою, зокрема, досліджуються вже досить давно. Сучасні інтерпретації класичних теорій влади, що стали методологічними витокami дослідження, містяться у працях В. Артеменка, О. Батанова, З. Герасимчука, О. Дація, М. Дацишина, М. Долішнього, Ю. Донченка, І. Дробота, Є. Захарова, Я. Жовнірчика, Н. Камінської, В. Мамонової, М. Миколайчука, С. Саханенка, Т. Уманець та інших.

Водночас поза увагою сучасних дослідників залишаються окремі аспекти державної політики побудови громадянського суспільства за сучасних соціально-економічних умов. Невизначеними залишаються особливості місцевого економічного розвитку в умовах глобалізації процесів суспільного управління. Таким чином, стає цілком зрозумілим, що вплив держави як на регіональний розвиток країни, так і на розвиток регіонів здійснюється саме через процес управління, ще точніше державного управління, який не може бути зведений лише до функції регулювання (або державного регулювання), навіть за умов істотного зниження частки використання адміністративних методів, бо є значно ширшим за усунення відхилень від запланованих або запрограмованих результатів розвитку територіальних соціально-економічних систем та охоплює усі управлінські функції.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Завданнями статті є:

- обґрунтувати особливості трансформації форм державної влади в умовах глобалізаційних викликів;
- визначити напрями державного управління місцевим економічним розвитком при здійсненні державної регіональної політики;
- оцінити результативність діяльності органів державної влади та управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Управління місцевим економічним розвитком у розвинутих країнах світу є процесом поліпшення економіч-

ного процвітання та якості життя населення, який здійснюється шляхом самоврядування та саморозвитку соціально-економічних систем різного рівня, але підтримується вищими рівнями державної влади. Сьогодні у розвинутому світі спостерігається особливий інтерес до місцевого економічного розвитку (МЕР), як найкращого способу самоврядування у регіонах, який, шляхом використання творчого потенціалу громади, створює рівні конкурентні умови для розвитку територій і забезпечує високий рівень добробуту людей країни [1, с. 15].

Ринкові відносини сучасного інформаційного суспільства вимагають відповідного регулювання з боку держави. Так, на сьогодні відбувається переосмислення парадигми державного управління, що викликане глобальними соціальними реформами, здійснюваними у різних країнах. Суспільства стають все більш інформаційно відкритими, при цьому відбувається принципове оновлення розуміння ролі державного управління, його соціальної обумовленості, масштабності і ефективності.

Ці завдання держави можна розділити на дві складові — політичну і адміністративну. У межах першої — політичного управління — вирішуються питання "що, навіщо і чому?". Друга представляє конкретніший прояв власне державного управління — вирішення питання "як і за допомогою кого?". Державне управління функціонально організовано і вирішує конкретні завдання.

Таким чином, процес державного управління є свідомою і цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною з реалізацією державновладних повноважень суб'єктами публічної влади і регламентовану юридичними нормами.

Основне завдання держави полягає в тому, щоб утримувати "золоту середину" у сфері регулювання ринкової економіки і, відповідно, вплив економічних зв'язків. Державне регулювання місцевого економічного розвитку являє собою сукупність принципів, методів, форм і засобів впливу на господарську діяльність регіону [5]. Управління розвитку економіки регіону здійснюється виходячи із законодавчих і нормативно-правових актів. В основі регулювання лежить, перш за все Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", в якому визначені основні засади територіального управління.

У перехідний період української економіки спостерігається послаблення державного впливу на економічні процеси як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівнях. Світовий досвід розвитку ринкової економіки свідчить, що для ринкової економіки, і особливо, системи вільного ринку, притаманним є ряд значних недоліків. Основний недолік — ринок позбавлений механізму, який би забезпечував економічну стабільність. Для чого держава зобов'язана відігравати активну роль у стабільному розвитку економіки.

Місцевий економічний розвиток — це процес зміцнення конкурентної позиції місцевості та активізації її економічного зростання, підвищення добробуту, створення робочих місць, залучення інвестицій та підвищення якості життя для всіх мешканців громади на основі стратегічного партнерства влади, бізнесу та інших важливих складових частин громади.

Цей розвиток ґрунтується на тому переконанні, що добробут і підвищення якості життя у громадах забезпечується не стільки владою як сектором приватного бізнесу, котрий залежить від рівня сприятливості міс-

цевих умов для його зростання та забезпечення добробуту. Ключову ж роль у створенні сприятливого середовища для успішного бізнесу відіграють органи місцевого самоврядування, громади.

Наявність більш якісних послуг та інфраструктури дозволяють підприємствам встановлювати нижчі ціни на продукцію та послуги, що сприяє збільшенню обсягів продажу, створенню робочих місць та податкових надходжень. Збільшення податкових надходжень у результаті зростання бізнесу та більшої зайнятості означає, що міста можуть, у свою чергу, підвищити якість послуг та інвестувати в розвиток інфраструктури, стаючи таким чином ще більш привабливими для бізнесу та далі підвищуючи якість життя своїх громадян.

У минулому управління місцевим і регіональним економічним розвитком здійснювалося шляхом прямого втручання національних урядів у економіку через компанії, контрольовані державою. Як свідчить досвід останніх 20—30 років, непрямі методи управління місцевим і регіональним економічним розвитком можуть бути більш ефективними. Розвинувся підхід, що передбачає спрямування цього процесу, в якому органи місцевої влади відіграють вирішальну роль.

Наголос тепер робиться на створенні такого сприятливого для бізнесу місцевого середовища, в якому існуючі й новостворені підприємства можуть динамічно зростати, і лідером якого є приватний підприємець. Ключовими елементами такого середовища є:

- ефективне і постійне партнерство (співпраця) місцевої влади та бізнесу;
- прості й сприятливі для бізнесу законодавчі та регуляторні акти;
- заохочення підтримки бізнесу з боку всіх секторів громади;
- забезпечення навчальних можливостей для підприємців і громадян, які хотіли б відкрити свій бізнес;
- доступність кредитування для підприємств, включаючи мікро-, малі та середні підприємства;
- зручність і доступність місцевої інфраструктури (комунальні послуги, дороги, приміщення для бізнесу тощо).

Органи місцевого самоврядування можуть застосовувати різні підходи до створення більш сприятливого ділового клімату, включаючи:

- підтримку діяльності існуючих малих і середніх підприємств;
- сприяння створенню нових підприємств;
- забезпечення сприятливого інвестиційного клімату для місцевого бізнесу;
- залучення зовнішніх інвестицій (вітчизняних і закордонних);
- інвестування в матеріальну інфраструктуру (дороги, комунальні служби, нерухомість, тощо);
- інвестування в інфраструктуру послуг (розвиток освіти й підготовки робочої сили, системи інституційної підтримки та вирішення регуляторних питань);
- підтримка створення і зростання окремих кластерів бізнесу;
- визначення окремих частин міста для забезпечення регенерації чи зростання.

Успішний довгостроковий економічний розвиток потребує реального партнерства між органами місцевої

влади та бізнесовою громадою міста, а довгострокове стратегічне планування надає системний інструмент для управління змінами та досягнення консенсусу в громаді щодо спільного бачення кращого економічного майбутнього. Стратегічне планування — це потужна методика об'єднання лідерів бізнесу та посадовців місцевої влади у приватно-публічне партнерство, що сприятиме поліпшенню ділового клімату в місті та зміцненню його конкурентоспроможності.

Чому місцевий економічний розвиток такий важливий? За останні роки у світі праці, бізнесу й економіки сталися значні зміни. Більшість місцевих компаній у країнах, що розвиваються, та у країнах з перехідною економікою поставлені перед необхідністю розвиватися й адаптуватися до нових форм роботи. В Україні такі зміни сталися протягом останніх 15 років, відразу після здобуття незалежності та переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки. Нездатність керівництва багатьох підприємств працювати в нових умовах призвела до того, що багато людей на місцях або втратили роботу, або змушені існувати на дуже низьку зарплатню.

Стимулювання розвитку регіонів є основним аспектом місцевого розвитку. Воно покликано зменшити регіональну диференціацію у рівнях соціально-економічного розвитку та рівня життя населення. Активізувати інвестиційну діяльність, сприяти ефективному використанню бюджетних коштів і місцевих ресурсів, зміцнювати конкурентоспроможність регіональної економіки. Стимулювання місцевого розвитку є комплексом правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів, спрямованих на досягнення сталого розвитку регіонів на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному та місцевому рівнях, максимально ефективного використання місцевого потенціалу в інтересах жителів в цілому.

Складність реалізації завдань стимулювання місцевого розвитку в умовах структурної перебудови економіки на базі ринкових відносин, відбувається за відсутності необхідного досвіду, достатності наукового забезпечення, недосконалості законодавчо-нормативного забезпечення, незавершеності побудови системи місцевого управління.

Разом з тим, необхідність стимулювання розвитку територій вже впродовж декількох років декларується в різних офіційних документах та формування відповідного нормативно-правового поля і практичні кроки з його запровадження здійснюються повільно, щоразу з порушенням встановлених термінів.

При управлінській діяльності підприємств і організацій певного регіону, використовуються адміністративні та економічні важелі впливу. Раніше взаємовідношення територіальних органів управління з підприємствами носили, як правило, адміністративний характер. Вони будувалися на застосуванні неекономічних важелів залучення підприємств до участі у вирішенні регіональних проблем, з одного боку, і практично безкоштовному використанні регіональних ресурсів — з іншого боку. Таке територіальне управління в сучасних умовах є неприйнятним та недієвим.

Взаємозв'язок інтересів діючих на території підприємств і організацій в умовах ринкової економіки повинен забезпечуватися, перш за все економічними методами, будуватися на взаємовигідній договірній основі. Проте роль держави і його органів управління буде неоднаково залежною від типів підприємств, форм власності.

Процеси глобалізації та світової фінансової кризи поставили перед багатьма країнами світу питання модернізації економіки задля зменшення соціальних загроз та ризиків. При цьому особлива увага стала приділятися впровадженню інноваційних управлінських підходів та технологій, які б дозволяли максимально використовувати внутрішні переваги та ресурси на місцевому рівні [4]. Практика довела, що передумовою сталого національного економічного розвитку є самодостатність територіальних громад, їх здатність раціонально використовувати наявні у них ресурси.

Виходячи із зазначеного, вкрай важливою стає розробка новітніх механізмів управління місцевим економічним розвитком, які б дозволяли об'єднувати зусилля та інтереси усіх суб'єктів розвитку: органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, місцевого бізнесу і, безумовно, самої громади [3, с. 37].

З точки зору цього підходу головне завдання органів управління полягає в тому, щоб визначити жорсткий порядок дій: визначення проблеми; визначення етапів процесу її вирішення, тобто основних кроків під час ухвалення рішень; визначення порядку реалізації обраного рішення; зворотний зв'язок.

Другим кроком у розробці політики місцевого економічного розвитку є визначення процесу ухвалення рішень. На цьому етапі акцент робиться на обранні раціональних засобів і способів вирішення проблеми. Визначаються і оцінюються альтернативні рішення і обирається відповідне рішення. Потрібно покладатися на принципи позитивізму і технічної раціональності. Пов'язаний раціоналізм прагне виключити суб'єктивні судження і упередженість, які неминуче виникають у процесі взаємодії людей.

Отже, можна зазначити об'єктивність інтересу до питань розвитку територіальних громад. Адже саме на рівні територіальних громад зосереджено сьогодні основний ресурс для забезпечення сталого економічного розвитку держави, забезпечення належної якості життя громадян.

Залежно від обраного концептуального підходу, а також з урахуванням системи поглядів і досвіду практичної діяльності, що склалася, усю різноманітність моделей місцевого економічного розвитку узагальнено можна звести до семи основних: розвиток як раціональне вирішення конкретних проблем; як створення "машини зростання"; як управління підприємницькою активністю; як збереження природного і соціального середовища; як вивільнення людського потенціалу; як результат діяльності керівництва; і як досягнення соціальної справедливості.

При чому найбільшу популярність останнім часом набувають моделі, орієнтовані, головним чином, на використання людського потенціалу, на збереження природного і соціального середовища, вирішення соціальних проблем.

П'ять керівних принципів місцевого економічного розвитку.

1. Економічний достаток створюється не місцевою чи національною владою, а приватним бізнесом.

2. Необхідні базові елементи вдалого керівництва: здоровий фінансовий менеджмент; прозорий процес прийняття рішень; співпраця зацікавлених осіб; залучення громадян.

3. Ефективні й економічні муніципальні послуги зменшують собівартість продукції в приватному секторі і дозволяють місцевому бізнесу ефективно конкурувати.

4. Інфраструктура — ключовий елемент конкурентної переваги громади.

5. Робочі місця поліпшують загальний добробут громади, а податкові надходження забезпечують надання більш якісних послуг громадянам.

Узагальнення всіх сучасних наукових підходів дозволяє зробити висновок про те, що:

— розвиток громад і розвиток суспільства — процеси, нерозривно пов'язані між собою, між тим напрямом та змістом цього розвитку можуть відрізнятися;

— зміни в розвитку окремої територіальної громади відбуваються через зміни у діяльності її членів;

— розвиток територіальної громади — це багатоплановий процес, який охоплює зміни інфраструктури, соціальної сфери, економіки тощо;

— базовим у процесі розвитку територіальних громад є економічний розвиток.

Сучасні вимоги до процесу управління місцевим економічним розвитком передбачають, що він:

— спирається на стратегічне планування;

— намагається охопити всі ресурси територіальної громади і ефективно їх використати;

— спрямований на включення у діяльність наявного потенціалу територіальної громади, переведення його в ресурси, які діють на задоволення потреб громадян.

Іншими словами, управління економічним розвитком повинно бути спрямовано на зростання внутрішніх ресурсів кожної громади, тобто включення ендогенного потенціалу в нову, сучаснішу діяльність.

Глобальною тенденцією сучасного світу є зростання ролі громад як одиниць регіонального рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого — максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Цей процес є результатом децентралізації, регіоналізації, демократизації та глобалізації.

Системні потрясіння, які відчули на собі регіони України впродовж кризового періоду, нові виклики, які склалися в сучасний період, формують нові вимоги щодо досягнення збалансованого розвитку регіонів; розв'язання специфічних проблем регіонів та окремих населених пунктів (у т.ч. депресивних територій, малих міст, периферійних та гірських територій); стимулювання міжрегіональної співпраці та кооперації тощо. У свою чергу, це потребує узгодження цілей, пріоритетів, завдань та заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем місцевого розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей.

Основним інструментом місцевого розвитку в Україні залишаються субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів. Розмір цих субвенцій не є великим, останнім часом така субвенція становила 0,3% Державного бюджету щорічно. Фактично ці кошти між регіонами, особливо в останні чотири роки, розподілялися поза будь-якими правилами, що породжувало все нові нові приводи до зростання міжрегіональної напруженості та звинувачень держави у несправедливому ставленні до регіонів [1, с. 15].

На нашу думку, використання безвідповідальними політиками об'єктивних міжрегіональних відмінностей у власній політичній діяльності призвело до проявів політичного відчуження між регіонами. Тепер до традиційних українських проблем регіонального розвитку — асиметрія розвитку регіонів, замкненість регіональних політичних, інформаційних, освітніх, частково економічних просторів і їх слабка включеність у загальноукраїнський простір; невідповідність між економічною потужністю регіону та його показниками соціального благополуччя та якості життя — додалось жорстке військове протистояння та поява сотень тисяч вимушених переселенців. До цього, можливо, б і не дійшло, якби в Україні протягом років Незалежності впроваджувалась адекватна, у її європейському розумінні, державна регіональна політика, базована на принципах солідарності, неупередженості, прозорого та справедливого фінансування регіонального розвитку.

Виходячи із загроз, що сьогодні посилюються в тому числі зовнішньою агресією та внутрішніми проявами сепаратизму, питання міжрегіональної взаємодії для швидкого розвитку України стає завданням номер один для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, активістів, підприємців, науковців, митців тощо.

Тому в Україні потрібно створити нову, європейську за змістом та українську за духом державну регіональну політику, яка має сприяти розвитку економічно самодостатніх громад, і як наслідок розвитку регіону та країни в цілому.

Все це потребує чітких правових, конституційних змін, цілеспрямованої державної внутрішньої політики в цілому, що стало б підґрунтям подальших реформ регіональної системи управління. Фактично законодавство у сфері регіонального розвитку, яке сформувалося протягом останніх років, мало створити цілісну та взаємоузгоджену систему, що визначає перелік стратегічних та планувальних документів у сфері регіонального розвитку, визначає інституції, що формують та реалізують державну регіональну політику і реалізують місцеві проекти соціально-економічного розвитку. Проте чинні на сьогодні закони та нормативно-правові акти, на жаль, не є гармонізованими між собою. Вони побудовані на різних концепціях, містять різні пріоритети та різні способи правового регулювання.

5 лютого 2015 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про засади державної регіональної політики". Прийнятий Закон закладає фундамент для нового законодавства про регіональний розвиток в Україні, яке базується на кращих європейських практиках, та дає підстави для перегляду на його основі усього

масиву законодавства, що у тій чи іншій мірі має відношення до реалізації державної регіональної політики [7].

Так, Державна регіональна політика (ДРП) як складова частина внутрішньої політики України реалізовуватиметься на принципах законності, співробітництва, паритетності, відкритості, субсидіарності, координації, унітарності, історичної спадкоємності, етнокультурного розвитку, сталого розвитку, об'єктивності. Принцип субсидіарності, зокрема, передбачає передачу владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації.

Об'єктами ДРП є територія регіонів, макрорегіонів, мікрорегіонів, групи регіонів (або їх частин), міст, сіл, селищ, об'єднані за критеріями та в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів. Суб'єктами ДРП є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи. Для координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування із забезпечення формування та реалізації ДРП Законом передбачено утворення Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку (консультативно-дорадчий орган) та заснування регіональних агенцій регіонального розвитку за участю асоціацій підприємців, органів місцевого самоврядування.

Фінансування заходів ДРП передбачається за рахунок: міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам; фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів об'єднаних на принципах державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій; капітальних видатків державного бюджету; державних цільових програм, у тому числі програм подолання депресивності територій; угод щодо регіонального розвитку; програм і заходів, включаючи інвестиційні програми, що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку.

Виклики, що постають перед Україною в умовах глобалізації, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів до формування її регіональної політики, модернізації системи управління місцевим розвитком [4]. Тому головним завданням державного управління регіональним розвитком має стати "розблокування" місцевого розвитку, усунення перешкод, що виникли з об'єктивних чи суб'єктивних причин і заважають стабільному регіональному розвитку (та країни в цілому).

Таким чином, упровадження регіональної політики має сприяти поглибленню територіального поділу праці, спеціалізації виробництва, створенню виробничих структур, які б відповідали географічним та економічним умовам кожного регіону. Ефективне використання науково-технічного потенціалу, розвиток підприємництва, впровадження різних форм господарювання сприятиме насиченості ринку товарами та послугами, задоволенню потреб людей, має позитивно вплинути на стан соціального забезпечення людей.

Узагальнюючи сутність та зміст діяльності щодо упровадження державної регіональної політики, можна зробити висновок, що ця діяльність повинна сприяти демократизації процесів управління кожним регіоном

та місцевого самоврядування, удосконаленню інтеграційних зв'язків між органами державного управління та регіональними органами влади. При цьому правові та економічні відносини й регулятори між державою і регіональними органами влади повинні будуватися на конституційних засадах за принципом верховенства загальнодержавного права та законів.

ВИСНОВКИ

Реалізація державної регіональної політики базується на застосуванні різноманітних механізмів впливу органів влади на соціально-економічний розвиток регіонів, що дозволяє зробити основні висновки.

1. Для забезпечення розвитку територій необхідне розроблення в рамках регіональних стратегій соціально-економічного розвитку основних напрямів зміцнення ресурсного потенціалу регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності. Необхідно визначити участь державних структур у вирішенні питань розвитку економічної взаємодії між регіонами, яка пов'язана із забезпеченням продовольчої безпеки на всіх рівнях; раціональним розміщенням продуктивних сил на території; мінімізацією виробничих витрат і обігових витрат; вирішенням питань оподаткування, його міжрегіональної уніфікації; підтримкою і стимулюванням розвитку міжрегіональних об'єднань; участю державних структур у міжрегіональних об'єднаннях; розділенням функції державного і господарського управління.

2. Пріоритетною метою міжрегіонального співробітництва є створення ефективної системи заходів із розвитку та координації міжрегіонального співробітництва, забезпечення розширення існуючих та налагодження нових взаємовигідних і рівноправних міжрегіональних зв'язків, більш активно використовуючи їх для розвитку науково-виробничого комплексу, сфери міського господарства та будівництва, соціальної сфери, підвищення рівня життя населення, насичення споживчого ринків першу чергу вітчизняними продовольчими та промисловими товарами, розширення збуту продукції вітчизняних виробників.

3. Державна підтримка регіонів має здійснюватися із застосуванням прозорого механізму на умовах тісного співробітництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, недержавних організацій, суб'єктів господарювання у розробленні та реалізації заходів щодо вирішення проблем розвитку регіонів (територій).

4. Для здійснення економічної політики прогнозування розвитку регіонів регіональні та місцеві органи влади повинні мати відповідні економічні й фінансові можливості. Відсутність таких можливостей і в подальшому призводитиме до територіального розпорощення державних та регіональних ресурсів, неефективного їх використання, дезінтеграції зусиль у вирішенні державних, регіональних та місцевих проблем, що зумовлює подальше поглиблення територіальних диспропорцій в економічному і соціальному розвитку.

5. Державний механізм управління регіональним розвитком країни слід спрямувати на: законодавче встановлення правових норм господарської діяльності з урахуванням особливостей регіону, контроль і повна

гарантія їх дотримання всіма господарюючими суб'єктами; забезпечення надійного функціонування найважливіших виробничих і соціальних структур.

Література:

1. Абалкин Л. Роль государства в становлении и регулировании рыночной экономики / Л. Абалкин // Вопросы экономики. — 2001. — № 6. — С. 14—16.

2. Балашов А.М. Регіональне управління в контексті суспільного розвитку України: монографія / А.М. Балашов / Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя: [КПУ]. — 2009. — 431 с.

3. Воротін В.Є., Демчак Р.Є. Модифікація та вдосконалення механізму державного управління соціально-економічним розвитком України: регіональний вимір / В.Є. Воротін, Р.Є. Демчак // Економіка та держава. — 2010. — № 4. — С. 35—38.

4. Дацій О.І. Інноваційна модель розвитку економіки України в умовах глобалізації: монографія / О.І. Дацій, М.В. Гаман, Н.В. Дацій. — Донецьк: Юго-Восток, 2010. — 370 с.

5. Жовнірчик Я.Ф. Державне регулювання розвитку економіки регіонів та міжрегіональних економічних зв'язків: теорія, методологія, механізми: монографія / Я.Ф. Жовнірчик. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2010. — 306 с.

6. Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" від 20 грудня 2005 року № 3235-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005.

7. Закон України "Про засади державної регіональної політики" від 5 лютого 2015 року № 156-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2015.

References:

1. Abalkin, L. (2001), "A role of the state in formation and regulation of market economy", *Economy questions*, No. 6, pp. 14—16.

2. Balashov, A. M. (2009), *Regional'ne upravlinnia v konteksti suspil'noho rozvytku Ukrainy* [Regional management in a context of social development of Ukraine], Classical private un-t, Zaporizhia, Ukraine.

3. Vorotin, V. E. and Demchak, R. E. (2010), "Modification and improvement of the mechanism of public administration by social and economic development of Ukraine: regional measurement", *Economy and state*, vol. 4, pp. 35—38.

4. Datsiy, O.I. (2010), *Innovatsijna model' rozvytku ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [The innovative model of economic development of Ukraine in conditions of globalization], Yugo-Vostok, Donetsk, Ukraine.

5. Zhovnirchuk, Ya. (2010), *Derzhavne rehuliuвання rozvytku ekonomiky rehioniv ta mizhrehional'nykh ekonomichnykh zv'iazkiv: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy* [State regulation of the regional economy and inter-regional economic relations: theory, methodology, mechanisms], Yugo-Vostok, Ltd.", Donetsk, Ukraine.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), *The law of Ukraine "About stimulation of development of regions"*, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), *The law of Ukraine "About fundamentals of the state regional policy"*, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2017 р.